

Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu muutmise taotluse täitmisjuhised

1. Taotluse algataja	
Organisatsiooni või ühenduse nimi	<i>Eesti Loovteraapiate Ühing</i>
Postiaadress	<i>Räägu 49, 11311, TALLINN</i>
Telefoni- ja faksinumber	<i>5188552 Helen Tartes-Babkina 56475876 Eha Rüütel</i>
E-posti aadress	<i>info@loovteraapiad.ee</i>
Kontaktisiku ees- ja perekonnanimi ning kontaktandmed	<i>Helen Tartes-Babkina 5188552 info@kunstiterapeut.com</i>

2. Teenuse nimetus, kood ja kohaldamise tingimus(ed)	
2.1. Teenuse nimetus	<i>Loovteraapia</i>
2.2. Teenuse kood tervishoiuteenuste loetelus (<i>edaspidi loetelu</i>) olemasoleva teenuse korral	<i>Individuaalne loovteraapia (kestus 45 min) Grupi loovteraapia 2-8. haigele samaaegselt (kestus 1h 30 min)</i>
2.3. Kohaldamise tingimus(ed)	<i>Tervishoiuteenuste loetelus kehtestatakse tingimused loovteraapia teenuse rakendamiseks (vt taotluse p. 3.1.)</i>
2.4. Ettepaneku eesmärk	☒ Uue tervishoiuteenuse (<i>edaspidi</i> teenuse) lisamine loetellu ¹ ☐ Loetelus olemasoleva teenuse piirhinna muutmine ² ☐ Teenuse kohaldamise tingimuste muutmine ³ ☐ Teenuse nimetuse muutmine ⁴ ☐ Teenuse kustutamine loetelust ⁵ ☐ Teenuse omaosaluse määra muutmine ⁶ ☐ Muu (selgitada)
2.5. Peatükk loetelus, kus teenus peaks sisalduma	☐ Üldarstiabi ☒ Ambulatoorne eriarstiabi ☐ Meditsiiniseadmed ja ravimid ☒ Statsionaarne eriarstiabi ☐ Uuringud ja protseduurid ☐ Operatsioonid ☐ Laboriuuringud, lahangud ja kudede transplantaadid ☐ Veretooted ja protseduurid veretoodetega

¹ Täidetakse kõik taotluse väljad või tuuakse selgitus iga mittetäidetava välja kohta, miks seda ei ole võimalik/vajalik täita.

² Kui teenuse piirhinna muutmise tingib uue meditsiiniseadme, ravimi vm lisamine teenuse kirjeldusse, täidetakse taotluses uue ressursi kohta kõik väljad või tuuakse selgitus iga vastava mittetäidetava välja juurde, miks seda ei ole võimalik/vajalik täita. Kui piirhinna muutmise tingib ressursi maksumuse muutus, täidetakse vähemalt väljad 1-2 ning 8.1.

³ Täidetakse kõik allpool esitatud väljad või tuuakse selgitus iga vastava mittetäidetava välja kohta, miks seda ei ole võimalik/vajalik täita.

⁴ Täidetakse punktid 1-2 ning esitatakse vaba tekstina põhjendus teenuse nimetuse muutmise vajalikkuse kohta.

⁵ Täidetakse taotluse punktid 1-2 ning esitatakse vaba tekstina põhjendus teenuse kustutamise kohta.

⁶ Täidetakse punktid 1-2, 4.6, 9 ning esitatakse vaba tekstina põhjendus omaosaluse muutmise kohta.

	☐ Hambaravi ☐ Kompleksteenused ☐ Ei oska määrata/ Muu (selgitada)

3. Tõenduspõhisus ja näidustused

3.1. teenuse osutamise meditsiinilised näidustused ja vajadus teenuse osutamiseks;

Loovteraapia alla kuuluvad kunstiteraapia (visuaalkunstiteraapia), muusikateraapia, tantsu- ja liikumisteraapia. Loovteraapia on näidustatud:

1. Muud psüühikahäired ajukahjustusest, -düsfunktsioonist või somaatilisest haigusest F06
2. Psühhoaktiivsete ainete tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired F10-F19
3. Skisofreenia, skisotüüpsed ja luululised häired F20-F29
4. Meeleluhäired F30-F39
5. Depressiivne episood e. depressioon F32
6. Rasked stressreaktsioonid ja kohanemishäired F43
7. Täiskasvanu isiksus- ja käitumishäired F60-F69
8. Pervasiivsed arenguhäired F84
9. Tavaliselt lapseas alanud käitumis- ja tundeeluhäired F90-F98
10. Suitsiidimõtete puhul või suitsiidikatse järgselt X60-84.
11. Morbus Parkinsoni g40
12. Sclerosis multiplex g35
13. Ajuinfarktid i63-65
14. Verbaalse kontakti raskused või puudumine

3.2. teenuse tõenduspõhisus avaldatud kliiniliste uuringute alusel taotletud näidustuste lõikes;

Uuringute otsimist teostati andmebaasidest Medline, Pubmed, PsycINFO, Cochrane Database Syst Rev., ScienceDirect.

Otsingu märksõnadeks olid "art therapy", "music therapy", "dance movement therapy", „creative arts therapy“, valikukriteeriumiks oli loovteraapia (või selle spetsialiseerumissuundade) kasutamine ravis.

Loovteraapia puhul on tegemist tunnustatud rakendusala psühhoterapeutilises ravis ja rehabilitatsioonis. Sellele viitab teadusartiklite (vt näit. ajakirja The Arts in Psychotherapy, <http://www.elsevier.com>) ja erialaraamatute rohkus, näiteks Jessica Kingsley Publisher (<http://www.jkp.com>) väljaanded. Kuigi suur osa loovteraapia mõju uuringutest toetub juhtumianalüüsidele ja kvalitatiivsetele näitajatele (mis on traditsiooniline psühhoterapia puhul), on

viimasel kümnendil pandud rõhku kontrollitud uuringute läbiviimisele ning on koostatud mitmeid süstemaatilisi ülevaateid ja meta-analüüse loovteraapia suundade ja spetsiifiliste sihtgruppide lõikes. Süstemaatilised ülevaated ja metaanalüüsid on välja toonud loovteraapia olulise mõju psüühika- ja käitumishäirete ravis erinevate sihtgruppide puhul (lapsed ja noored, täiskasvanud, eakad).

Jrk nr	Uuringu autori(te) nimed	Uuringu kvaliteet ⁷	Uuringusse hõlmatud isikute arv ja lühiiseloostumus	Uuritava teenuse kirjeldus	Esmane tulemus, mida hinnati	Muu(d) tulemus(ed), mida mõõdeti/hinnati	Alternatiiv(id) millega võrreldi	Jälgimise periood
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Zhang, Wang, Yao, Zhao, Mellar, Walsh, Yue	A Süstemaatiline ülevaade ja meta-analüüs. 32 randomiseeritud uuringut	N = 3181	Muusikaterapia	Muusikalise sekkumise mõju vähihaigetel hinnatuna füüsiliste ja psühholoogiliste näitajate kaudu		Standardravi, standardravi koos teiste teraapiatega, standardravi pluss platseebo (kõrvaklapid ilma muusika või muu audittiivse stiimuli esitusega)	
2	Chan, Wong, Thayala	A Süstemaatiline ülevaade: 17 randomiseeritud ja kvaasi-eksperimentaalselt uuringut (jaanuar 1989-märts 2010).	N = 1110	Retseptiivne (muusika vastuvõtut põhinev) muusikaterapia: muusika kuulamise mõju depressiooni sümptomitele täiskasvanutel	Depressiooni sümptomitevähenemine	Muusika kuulamise mõju kumulatiivne efekt; Osalejate poolt kuulamiseks valitud muusika soodustab sekkumise efekti	Erinevad grupid ilma muusikalise sekkumiseta; erineva muusika stiiliga grupid	
3	Gold, Solli, Krüger, Lie	A Süstemaatiline ülevaade ja meta-analüüs (randomiseeritud ja kliinilised)	N = 691, täiskasvanut kellest N = 456 esmane diagnoos psühhootiline häire ja N =	Rühma, individuaalne või kombineeritud muusika-	Annusevastuse suhe. Väikest efekti üldisele tervisele võib oodata peale 10 teraa-	Üldine seisund: kahest muusikaterapiasse suunatud patsiendist võib oodata	Ilma sekkumiseta; standardravi; aktiivne kontrollitingimus	

⁷ Märgitakse järgmiselt:

A – tugevalt tõendus põhine (põhineb süstemaatilisel ülevaatel kõigist asjakohastest randomiseeritud kliinilistest uuringutest ja/või metaanalüüsil);

B – tõendus põhine (põhineb vähemalt ühel korralikult disainitud randomiseeritud kliinilisel uuringul),

C – kaheldav või nõrgalt tõendus põhine (juhul, kui pole A ega B, aga tõendus põhinevus on kirjeldatud kirjanduse põhjal);

D – muu, selgitada.

		kontrollgrupiga uuringud, enne-pärast mõõtmistega uuringud)	235 mittepsühhootiline häire (peamiselt depressioon)	teraapia üks kuni kuus korda nädalas ühe kuni kuue kuu jooksul	piaseanssi, ulatuslikku efekti peale 39 seanssi. Järsk paranemine <i>negatiivsete sümptomite</i> osas peale esimesi seansse ja jätkuv mõõdukas efekt järgnevatel seansidel, ulatuslik efekt peale 42 seanssi. Väike efekt <i>depressiooni sümptomitele</i> peale neljandat seanssi, ulatuslik efekt peale 16 seanssi. <i>Tegevusvõime paranemise</i> väike efekt peale kolmandat seanssi, ulatuslik efekt peale 51 seanssi	paranemist ühel (randomiseeritud kontrollitud uuringute põhjal). Ravi varase katkestamise osas ei leitud stat. erinevust muusikaterapia ja standardravi vahel, uuringud kinnitasid muusikaterapia sobivust patsientidele.	(muu teraapia, „platseebo“ teraapia, teist tüüpi muusikaterapia		
4	Gold, Voracek, Wigram	A Meta-analüüs, 11 uuringut, erinevad meetodid: randomiseeritud pimeuuringute st kuni subjektiivsel enesehinnangul põhinevate mõõtmisteni.	188 klienti vanuses 4-16 aastat: käitumuslikud, emotsionaalsed, arengulised, kombineeritud häired.	Muusikaterapia	Muusikaterapia üldine efektiivsus psühhopatoloogiaga laste ja noorukite puhul. Keskmise kuni suur efekt kliinilistele näitajatele. Käitumuslike ja arenguliste häirete oli suurem mõju kui emotsionaalsetele häiretele.	Sotsiaalsed oskused			
5	Rosner, Kruse, Hagl	A 13 kontrollgrupiga uuringut (8 randomiseeritud uuringut), 12 kontrollgrupiga	N = 1073, s.h. kontrollgrupiga uuringud n = 812 vanus 6-20); kontrollgrupiga uuringud n = 261 (vanus 0-	Erinevate ravimeetodite võrdlus	Sekkumise mõju suurus laste ja noorukite leina puhul	Kaks muusikaterapia (kontrollgrupiga) uuringut osutusid mõju suuruse järgi kõige efektiivsema-	Psühhoteeraapia; ennetav teraapia		

		uuringut	17); 25% kontrollitud uuringutest ja 13% kontrollgrupita uuringutest olid psühhoterapia sekkumised, ülejäänud olid ennetava eesmärgiga sekkumised.			teks <i>leina</i> puhul, ühes uuringus mõõdeti heaolu - <i>heaolu</i> mõju suurus osutus kõige suuremaks.			
6	Ueda, Suzukamo, Sato, Izumi	A, 20 randomiseeritud kontrollgrupiga uuringud, kliinilised kontrollgrupiga uuringud, kohordiuuringud, kontrollgrupiga uuringud ja metaanalüüsid, kus kasutati standardiseeritud keskmisi erinevusi.	Dementsusega eakad, N = 258	Muusikaterapia	Muusikaterapia nelja tüüpi sekkumised: laulmine, kuulamine, rütmiline liikumine, improviseerimine	Muutused depressiooni, ärevuse ja käitumuslike sümptomite (agiteerituse, apaatia, erutuvuse, ärrituvuse) osas			
7	Maujean, Pepping, Kendall	A, süstemaatiline ülevaade 2008-2013 294-st valiti 8 artiklit. Valikukriteeriumid: a) täiskasvanud patsiendid /kliendid; b) randomiseeritud uuring; c) kontrollgrupp (kes ei saanud KT-t, muud ravi ega KT-ga võrdväärset sekkumist)	N = 988 täiskasvanud: psüühikahäirega, vaimse alaarenguga, vangid, eakad, sõjaveteranid, vähihaiged	Kunstiteraapia (visuaalkunstiteraapia).	Heaolu, meeleolu, toimetulek paranesid. Enesehinnang tõusis. Depressioon vähenes. Enesekontroll suurenes.	Ilmnes, et kunstiteraapia võib omada nii lühi- kui pikaajalist mõju emotsioonidega toimetulekule.	Kontrollgrupp ei saanud ravi või sai standardravi või kunstiteraapiaga võrreldavaid tegevusi		

8	Slayton, D'Archer, Kaplan	B ülevaateuuring 1999-2007a.	N=1316, 35 uuringut: psüühikahäirega lapsed, noorukid ja täiskasvanud, vangid, krooniliste haigustega lapsed, noorukid ja täiskasvanud, kõnehäirega lapsed ja täiskasvanud, seksuaalselt väärkoheldud lapsed ja noored naised, arengu- ja õpiraskustega täiskasvanud, vähihaiged lapsed ja täiskasvanud ning nendega tegelevad meditsiinitöötajad	Kunsti- teraapia tulemus- likkuse uuring.	heaolu, stress, meeleolu, depressioon, toimetulek, enesehinnang, ärevus, kõne areng muutus		Mõõtmine enne ja pärast sekkumist. Katse- ja kontrollgrupi tulemuste võrdlus.		
9	Puetz, Morley, Herring	B ülevaateuuring	N=1576 onkoloogilist haiget, 27 uuringut	Loovte- raapiate tulemus- likkuse uuring	ärevus, depressioon, valu, elukvaliteet		mõõtmine enne ja pärast sekkumist. Homogeense ja heterogeense rühma võrdlus.		
10	Bar-Sela, Atid, Danos, Gabay, Epelbaum	C võrdlusuuring	60 keemiaravi saavat vähipatsienti	Individuaalse kunsti- teraapia tulemus- likkuse uuring	ärevus, depressioon		mõõtmine enne ja pärast sekkumist.		
11	Connert, Seegen-schmiedt	B Empiiriline uuring 1999-2002	N=752 vähihaiget patsienti	Kunsti- teraapia tulemus- likkuse uuring	ärevuse, depressiooni ja valu vähenemine		Mõõtmine enne ja pärast sekkumist		
12	Koch, Kunz, Lykou	A, Meta-analüüs	N=1078, 23 uuringut. (15 kliinilise sihtgrupiga) 1993- 2012.	Tantsu- ja liikumis- teraapia tulemus-	Tantsu- ja liikumisteraapia ning tantsu terapeutilise rakendamise	stress, meeleolu, subjektiivne heaolu, depressioon,	Mõõtmine enne ja pärast sekkumist. 15 uurimu-		

				liikkuse uuring	tulemuslikkus tervisega seotud probleemide puhul	toimetulek, enesehinnang, ärevus, kehakuvand	ses kontrollgrupp, kes ei saanud sekkumist		
13	Duberg, Hagberg, Sunvisson, Möller	B Randomiseeritud kontrollgrupiga sekkumisuuring	stressi ja psühhosomaatiliste sümptomitega 13-18 aastased tütarlapsed (katsegrupp n=59; kontrollgrupp n=53).	Tantsu- ja liikumist eraapia rakendamise tulemuslikkuse uuring 8 kuulise (2x nädalas 75 min korraga)	tütarlaste subjektiivne hinnang tervisele	Sekkumise mõju ajaline püsivus (mõõtmised 8, 12 ja 20 nädalat peale algnivood.	Mõõtmised järelmõõtmistega 8, 12 ja 20 kuud peale algnivood		
14	Sturm, Baak, Storek, Traore, Thuss-Patience	B Kvaasirandomiseeritud kontrollgrupiga uuring	40 vähiravi saavat patsienti (katsegrupp n=20 kontrollgrupp n=20).	Tantsu- ja liikumist eraapia tulemuslikkuse uuring (sessioonid 5 nädalat, 2 x nädalas, 60 minutit)	Tantsu terapeutilise rakendamise efektiivsus vähahaigusega patsientiga.	Kurnatus; elukvaliteet füüsilise sooritus.	Kontrollgrupp, kes ei osalenud tantsutundides. Nii katse kui kontrollgrupp said standardset ravi ja nõustamist.		
15	Bräuning er	B randomiseeritud kontrollgrupiga uuring	162 stressi all kannatavat iseselekteeritud katseisikut (katsegrupp n=97, kontrollgrupp n=65).	Tantsu- ja liikumist eraapia tulemuslikkuse uuring. 10 tantsu- ja liikumist eraapia grupisessiooni 1 x nädalas 90 minutit.	Tantsu- ja liikumist eraapia grupi tulemuslikkus stressiga toimetuleku ja stressitaseme vähendamisel.	kognitiivsed, füüsilised ja emotsionaalsed sümptomid viimase 7 päeva jooksul. Toimetulek, stress. Sekkumise ajaline mõju ja püsivus.	Kontrollgrupp.		

Klinik für Tumorbiologie der Universität Freiburg: http://www.tumorbiologie-freiburg.de/de/PATIENT/rehaklinik/leistungsspektrum/psychoonko_kunsttherap.php on viinud läbi järgmised uuringud, mis on osutanud, et loovteraapiad annavad häid tulemusi erinevate krooniliste haiguste ravis (nt. ärevus, depressioon). Nendelt on ka hulganisti artikleid, monograafiaid, konverentsmaterjale loovteraapiate mõjudest onkoloogias.

Mõned lõpetatud projektid kliiniliste uuringute vallas loovteraapiate alal:

a) Kunsttherapie in der Onkologie: Qualitative Auswertung von Expertenurteilen zur differenzierten Beschreibung spontaner Bilder von an Krebs erkrankten Menschen

/Kunstiteraapia onkoloogias: vähahaigete spontaansete piltide diferentseeritud kirjelduse

eksperthinnangute kvalitatiivne hindamine/

b) Tanztherapie als Interventionsmethode in der onkologischen Rehabilitation – Evaluation der Wirkfaktoren und ihre Effektivität

/Tantsuteraapia kui interventsioonimeetod onkoloogilises rehabilitatsioonis – mõjufaktorite ja nende efektiivsuse hindamine/

c) Künstlerische Therapien in der Onkologie: Vergleichende Studie zur Evaluation der Wirkfaktoren verschiedener kunsttherapeutischer Interventionen

/Kunstiteraapia onkoloogias: erinevate kunstiteraapiate sekkumiste mõjufaktorite hindamise võrdlev uuring /

d) Evaluation eines rezeptiven Gruppenmusiktherapieangebotes mit dem Monochord in der rehabilitativen Onkologie (Klangmeditation)

/Retseptiivse monokordi kasutava grupimuusikateraapia hindamine onkoloogilises ravis/

3.3. teenuse sisaldumine punktis 3.1 esitatud näidustustel Euroopa riikides aktsepteeritud ravijuhistes;

Hispaania: Hispaanias toetavad kunstiteraapia teenust peamiselt erahaiglad ja eraravikindlustused kunstiteraapia teenust. Näiteks link erahaiglale Barcelonas, kus toimub palliatiivne ravi ning pakutakse teenusena kunstiteraapiat. Seal eeldatakse eraravikindlustuse olemasolu.

<http://www.iibsantpau.cat/portal/es/iib/111515>

Holland: loovteraapiaid (kunstiteraapia, tantsu- ja liikumisteraapia, muusikateraapia) tasustatakse haigekassade poolt, kui tegu on aktsepteeritud ravijuhuga/diagnoosiga (peamiselt psüühhaatilised näidustused). Muudel juhtudel kaetakse ravi kas lisakindlustusega või alternatiivse ravi alt. Hollandis tegelevad loovteraapia erialaühingud ka haiguskindlustusseltsidega suhtlemisega ja teraapiate tasustamise organiseerimisega.

Järgneval lingil on ära toodud, kui mitmed erinevad kindlustuspaketid loovteraapiad tasustavad.

<http://www.zorgwijzer.nl/vergoeding/vaktherapie>

Inglismaa:

Inglismaa haigekassade süsteem toetab osades haiglates vähihaigete kunsti- ja muusikateraapiat.

LINK kunstiteraapia: <http://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/cancers-in-general/treatment/complementary-alternative/therapies/art-therapy#cost>

LINK muusikateraapia: <http://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/cancers-in-general/treatment/complementary-alternative/therapies/music-therapy#cost>

Lätis rahastab haigekassa loovteraapia teenust. Läti tervishoiusüsteemis on kunstiterapeut meditsiinivaldkonna töötaja, kes on saanud magistrikraadi tervishoiu alal ja omab vastavat kutsekvalifikatsiooni, spetsialiseerudes ühele kunstiteraapia valdkonnale (visuaalkunst, tants ja liikumine, draama, muusika).

LINK:

<http://www.vmnvd.gov.lv/lv/datu-bazes/rstniecib-izmantojamo-medicinisko-tehnoloiju-datu-bze/30-rehabilitacijas-mediciniskie-pakalpojumi/347-pielikumi-izverstie-mediciniskas-tehnologijas-metodes-apraksti-un-citi-materiali/izversts-apstiprinamas-mediciniskas-tehnologijas-deju-un-kustibu-terapija-apraksts>

Läti riikliku tervisekindlustuse tantsu- ja liikumisterapeudi ning kunstiterapeudi kutsekvalifikatsiooni lühikokkuvõtte tõlge eesti keelde on lisatud taotlusele.

Saksamaa: Saksamaa haigekassa (nn BKK ja Barmer liin, ka IKK classic jt) rahastab ambulatoorselt antroposoofilist kunstiteraapiat. Riiklik haigekassa AOK ambulatoorselt kunstiteraapiat ei rahasta, kuid rahastab statsionaarselt toimuvat loovteraapiat, kui see on osa süsteemsest teraapiast (nt psühhiaatriliste näidustuste, vähi ja valu statsionaarse ravi puhul). Ambulatoorseid loovteraapiaid tasuvad vahel ka erakindlustustusi pakkuvad haigekassad, olenevalt sellest, missugune kindlustusleping inimesel on sõlmitud.

Soome: Soomes rahastatakse KELA poolt muusikateraapia ja kunstiteraapia teenust.

LINK: <http://www.kela.fi/documents/10180/578283/kuntoutuspsykoterapia.pdf/ba741db1-785e-494c-b9ea-a6abe27a9723?version=1.2> (lk.20)

KELA katab osa kunsti- ja muusikateraapia kuludest Aspergeri ja ADHD puhul: <http://www.kela.fi/documents/10180/157956/Asperger+ja+ADHD+Lasten+ja+nuorten+sope-kurssi.pdf/65808d53-6925-42bc-923f-5580faaf4b40?version=1.0>

Sarnaselt tasutakse südamerikkega laste taastusravi:

<http://www.kela.fi/documents/10180/157956/Sydanvikaiset+lapset.pdf/67906660-5dea-4756-92cd-03a8ec49b621?version=1.0>

Sarnaselt tasutakse narkolepsia taastusravi:

<http://www.kela.fi/documents/10180/12149/narkolepsia.pdf/168f4106-4dea-4ef6-9d08-7c76ea97bce0?version=1.1>

KELA rahastab taastuspsühhoterapiat alates aastast 2010 ning sinna alla kuuluvad ka kunsti-ja muusikateraapia.

Šveits: Loovteraapia teenuseid rahastab üks Šveitsi suuremaid ravikindlustus- firmasid HELSANA www.helsana.ch.

3.4. teenuse osutamise kogemus maailmapraktikas ja Eestis punktis 3.1 esitatud näidustuste lõikes;
A

Ameerika Kunstiteraapia Assotsatsioon on koostanud, näidustuste lõikes, kunstiteraapia teenuse juhise sealsete ravikindlustuste tarbeks. Antud dokument sisaldab juhiseid kunstiteraapia teenusele, patsientide sihtrühma määratlust ning suurel hulgal kunstiteraapiaalaste uuringute kokkuvõtteid ja viiteid nendele. Antud dokumendis esitatud sihtrühmad näidustuste lõikes: autism, astma, vähk, depressioon, diabeet, epilepsia, HIV/AIDS, neerupuudulikus, Alzheimeri tõbi, obsessiiv-kompulsiivne häire, dementsus, Parkinsoni tõbi, insult, posttraumaatiline stressihäire, traumaatiline ajukahjustus, trauma, seksuaalne väärkohtlemine. Antud dokument on lisatud (LISA 5) käesolevale taotlusele.

B

Teenuse kasutamine Eestis.

PERH psühhiaatrikliinikus töötavad loovterapeutid aastast 2010. PERH psühhiaatrikliiniku juhataja dr Kaire Adamsoo vastused loovteraapia rakendamise taotluse p. 3.1 toodud teenuse kasutamise kohta on lisatud taotluse juurde.

Dr Adamsoo poolt toodud vastustest ilmneb, et aastatel 2010-2012 kasutati PERH psühhiaatrikliinikus loovterapeutide tasustamiseks osaliselt psühholoogiliste protseduuride ja tegevusteraapia koode, alates 2014 peale tegevusteraapia ja psühholoogia teenuste täpsustamist haigekassa poolt, ei ole loovterapeutide tööd enam kodeerinud, välja arvatud juhud, kus loovterapeut osaleb grupi-psühhoterapias lisaks erialaspetsialistidele. Seega toimub käesoleval ajal loovterapeutide palgakulude katmine kliiniku üldisest palgaelarvest. Loovteraapia materjale

ostetakse kliiniku tegelusvahendite eelarvest, mille kujunemise aluseks on haigekassa poolt tasutavas voodipäeva hinnas sisalduv tegelusvahendite kulu. Loovterapudi koodi on vaja dr Adamsoo sõnul selleks, et teenused saaksid adekvaatse katte. Loovteraapia teenuse koodi puudumise tõttu ei ole võimalik ametlikku statistikat teha. Ligikaudsete andmete põhjal on PERH Psühhiaatrikliinikus läbi viidud loovteraapia seansse:

2011. a. - 949

2012. a. - 4013

2013. a. - 5579

Dr Adamsoo hinnangul on loovterapeudi tegevus väga tähtis ravi komponent. Loovterapeudi töö on suureks abiks nii kliinilisele psühholoogile kui psühhiaatrile patsiendi ravi edukaks läbiviimiseks. Loovterapeudi tegevus ei ole mitte ainult toetav, vaid seda võib vaadelda väga olulise psühhoterapeutilise tegevusena, mis väga paljude juhtumite puhul on sageli ainsaks viisiks patsiendi probleemideni jõudmiseks ja nende leevendamiseks (eriti raskete häiretega patsientide puhul, kui verbaalne kommunikatsioon on kas täiesti või osaliselt häirunud). Dr Adamsoo on väga rahul loovterapeutide tööga PERH psühhiaatrikliinikus. Kõik loovterapeutid, kes psühhiaatrikliinikus töötavad, annavad tema hinnangul olulise panuse patsientide ravisse. Dr. Adamsoo peab oluliseks loovterapeutide teenuse jätkumist psühhiaatrikliinikus mitmetel põhjustel: 1) loovterapeutide töö on oluline osa raviprotsessist, milleta on raske kujutada ette tänapäevast psühhiaatrilist ravi; 2) paljudel juhtudel on see osutunud efektiivseks psühhoterapeutiliseks sekkumiseks raskete psüühikahäiretega patsientide ravis; 3) loovterapeutide töö tulemused on täiendavaks võimaluseks patsientide probleemide sügavamaks mõistmiseks, sest meetod ise võimaldab ulatuda isiksuse nende osadeni, millele puudub ligipääs verbaalsete teraapiameetoditega. Loovterapeute plaanitakse juurde palgata, kui nende poolt osutatavat teenust hakatakse rahastama eraldi teenusena ning on olemas sobivad spetsialistid.

Loovteraapia teenust kasutab lisaks PERH psühhiaatrikliiniku veel AS Fertilitas, Tallinna Lasteahaigla, LTKH Nakkuskliinik, Tervisekliinik OÜ

Eesti Loovteraapiate Ühingu ning Tallinna Ülikooli kunstiteraapiate osakonna eestvedamisel alustati 2013. aastal loovterapudi kutse väljatöötamist ning 27. 11. 2014. aastal kinnitati loovterapudi kutse Kutsekojas.

Vastavalt kutsestandardile on loovterapeut psühhoterapeutilise ravi ja rehabilitatsiooni spetsialist Kutsestandardi koostajad:

Eha Rüütel, Tallinna Ülikool, ERSI Kliinik

Helen Tartes-Babkina, Eesti Loovteraapiate Ühing, Fertilitas AS

Ene Pill, Eesti Loovteraapiate Ühing

Katrin Heinloo, PERH Psühhiaatrikliinik, TLÜ

Marika Ratnik, Eesti Pereteraapia Ühing, MTÜ Perede ja Laste Nõuande keskus

Terje Kaldur, Eesti Koolipsühholoogide Ühing, Kohila Gümnaasium, ERSI Kliinik, TLÜ, Adeli

Rahvusvaheline Rehabilitatsioonikeskus

Merle Hillep, Eesti Muusikateraapia Ühing

Malle Luik, Eesti Muusikateraapia Ühing

Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08): 2269 Mujal liigitamata tervishoiu tippspetsialistid
2634 Psühholoogid

LINK loovterapeudi kutsestandardile:

<http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10543799>

3.5. meditsiinilise tõenduspõhisuse võrdlus Eestis ja rahvusvaheliselt kasutatavate alternatiivsete tervishoiuteenuste, ravimite jm.;

Loovteraapia teenuse rakendamine võimaldab vähendada ravimite vajadust punktis 3.1. nimetatud häirete puhul.

*Loovteraapia teenust võib kõrvutada verbaalse psühhoteraapiaga lähtudes sarnasest sihtgrupist ja teraapia eesmärkidest; tantsu- ja liikumisteraapia puhul võib olla tehnikates teatud sarnasus aktiivse füsioteraapilise sekkumisega; loomingulisi tegevusi tehakse ka tegevusteraapias, kus aga eesmärgid erinevad loovteraapiast. Loovteraapiale on omane **kunstide kaudu** sekkumine, kunste kasutatakse tunnetuse ja eneseväljenduse stimuleerimiseks, loominguliseks projektsiooniks ning mitteverbaalseks kommunikatsiooniks. Kunstide kaudu sekkumine loob võimaluse töötada erinevatel sekkumise tasanditel:*

- Psühhoterapeutilisel tasandil toimub psüühilise tervise ja toimetuleku toetamine, järgides psühhoteraapilise lähenemise põhimõtteid. Psühhoterapeutilist sekkumist rakendatakse psüühiliste ja somaatiliste häirete ja haiguste ning nendega seotud kehaliste, emotsionaalsete, sotsiaalsete kannatuste leevendamiseks, psüühilise kasvu ja isiksusliku arengu toetamiseks ning valmiduse loomiseks ise probleemidele lahendusi otsida.
- Funktsionaalsel tasandil sekkumise kaudu toimub spetsiifilise funktsiooni või funktsionaalsete võimete arengu, taastumise ja säilitamise eesmärgistatud toetamine, nt tähelepanu, mootorika ja liikumise arendamine, mälu säilitamine/taastamine, üldise arengu toetamine, toimetulekuoskuste õppimise toetamine loovteraapia meetodite ja tehnikatega. Sellel tasandil on oluline osa psühho-hariduslikul lähenemisel ning reprodutseerival loomingu kasutusel, kus psühhoteraapilise-loomingulised võtted on abiks teatud tegevuste või käitumise õppimisel.
- Rekreatiivsel tasandil toimub tervisedenduslik heaolule ja loovuse arendamisele suunatud loovteraapiliste võtete rakendamine, mis toetab inimese toimetulekut, soodustab emotsionaalset tasakaalu ja eneseteostust. Protsess võib sisaldada psühho-hariduslikku komponenti ja loomingulise eneseväljenduse võtete õppimist ning sageli on esiplaanil loominguline produkt. Rekreatiivse lähenemise puhul tähtsustatakse positiivset emotsionaalset muutust ja hedoonilist kogemust loomingulisest tegevusest. Rekreatiivse tasandi sekkumisel saab loovteraapilisi tegevusi rakendada ka rahvatervise laiemas kontekstis, suunatuna sotsiaalse, paikkonna või organisatsiooni tervise eesmärkidele.
- Palliatiivse tasandi sekkumisel osutatakse loominguliste tegevuste ja kunstide kaudu psühhosotsiaalset toetust haigusega seotud kannatuste leevendamiseks ning patsiendi ja tema lähedaste parima võimaliku elukvaliteedi saavutamiseks. Palliatiivne loovteraapia integreerib vastavalt patsiendi/kliendi eesmärkidele teiste sekkumistasandite töövõtteid spetsiifilises lohutust ja leevendust pakkuvast vormis.
- Diagnostilisel tasandil toimub loovteraapiline hindamine. Patsiendi/kliendi loomingulise käitumise ja/või loomingupõhiste hindamismeetodite kaudu kogutakse informatsiooni, mille alusel saab kirjeldada tema tervislikku seisundit, elusituatsiooni ja toimetulekut, hinnata loovteraapia vajadust ja sobivust, protsessi kulgu ning teraapia tulemust.

Toetudes eeltoodule on alust väita, et loovteraapiale ei ole alternatiivset tervishoiuteenust.

3.6. teenuse seos kehtiva loeteluga;

teenus seostub psühhiaatriliste uuringute ja protseduuridega

3.7. teenuse seos erinevate erialade ja teenuse tüüpidega;

Teenust osutatakse perearsti, psühhiaatri, neuroloogi, onkoloogi või taastusarsti suunamisel.

Teenuste tüübid:

15 - Statsionaarne

16 - ambulatoorne

4. Teenusest saadav tulemus ja kõrvaltoimed

4.1. teenuse oodatavad tulemused ning nende võrdlus punktis 3.2 esitatud alternatiividega (ravi tulemuslikkuse lühi- ja pikaajaline prognoos):

loovteraapia teenuse oodatavad tulemused (järjestus on alfabeetiline):

- *depressiooni ja ärevuse all kannatavate patsientide kannatuste vähenemine*
- *kiirem paranemine*
- *koostööskuse paranemine*
- *meeleolu paranemine*
- *paranemine enesega toimetulekus ja üldine elukvaliteedi tõus*
- *psühhosomaatiliste sümptomite vähenemine*
- *positiivsed muutused inimeste isiksuse arengus, tema enesehinnangus ja enesemääratlemises*
- *ravimite tarbimise vähenemine*
- *suhtlemisraskustega inimeste kommunikatsioonivõime paranemine*
- *uute tööskuste arenemise ja enesekindluse tõus*
- *vaimse haigusega seotud negatiivsete sümptomite leevenemine*
- *valu sümptomite vähenemine*
- *vähenenud stressitase*

Vastavalt IFC klassifikatsioonile võib tantsu- ja liikumisteraapiat seostada lisaks ka Kehaimago ja -funktsioonide paranemisega ning häirete ennetuse ja leevendamisega järgmistes valdkondades:

1. füüsilised funktsioonid:

a. psüühilised funktsioonid;

b. sensoorsed funktsioonid ja valu;

c. närvisüsteemi, lihaste, luustiku ja liikumisfunktsioonid

LINK:

Latvia`s National Health Service medical technology of dance movement therapy.:

<http://www.vmnvd.gov.lv/lv/datu-bazes/rstniecib-izmantojamo-medicnisko-tehnolojiu-datu-bze/30-rehabilitacijas-mediciniskie-pakalpojumi/347-pielikumi-izverstie-mediciniskas-tehnologijas-metodes-apraksti-un-citi-materiali/izversts-apstiprinamas-mediciniskas-tehnologijas-deju-un-kustibu-terapija-apraksts>

Taotlusele on lisatud tõlge eesti keelde. Lisa 1.

Punktis 3.1. tabeli uurin- gu jrk nr.	Teenusest saadav tulemus	Taotletav teenus	Alternatiiv 1	Alternatiiv 2
1	muusikateraapiline sekkumine: ärevuse vähenemine (17 uurikut) Depressiooni vähenemine (7 uurikut) Valuga toimetuleku paranemine (4 uurikut) Pulsi- ja hingamissageduse vähenemine (3 uurikut) Vererõhu alanemine (5 uurikut) Elukvaliteedi paranemine (2 uurikut)	Statistiliselt oluliselt suurem muutus võrreldes kontrollgruppidega		
2	muusikateraapiline sekkumine: depressiooni sümptomite vähenemine	11 uuringu puhul statistiliselt oluliselt suurem muutus võrreldes kontrollgruppidega; neljas uuringus tuli esile muusika kuulamise kumulatiivne efekt		
3	muusikateraapiline sekkumine: üldine vaimse tervise paranemine; negatiivsete sümptomite vähenemine depressiooni sümptomite vähenemine Tegevusvõime paranemine üldise seisundi paranemine	annuse-vastuse efekt muusikateraapias		
4	muusikateraapiline sekkumine : keskmine kuni suur efekt kliinilistele näitajatele Psühhopatoloogia vähenemine laste ja noorukite puhul..	ES = 0,61; laste puhul d = 0.54; noorukite puhul d = 0,64.		

	Käitumuslikele ja arengulistele häiretele oli suurem mõju kui emotsionaalsetele häiretele			
5	d) Kaks muusikateraapia uuringut (13-st kontrollgrupiga erinevate sekkumiste uuringutest) osutusid mõju suuruse järgi kõige efektiivsemateks summaarse mõju suuruse poolest leina puhul b) Ühes muusikateraapia uuringus mõõdeti heaolu ja see oli kõige suurema mõju suurusega.	a) Üldise mõju suuruse kaalutud keskmine muusikateraapia uuringute puhul: $g = 1,63$ ja $g = 0,99$ b) Mõju suurus leina puhul $g = 1,63$ ja $g = 1,12$ c) Mõju suurus heaolu puhul $g = 1,31$ d) Mõju suurus depressiooni puhul $g = 0,23$	13 uuringu keskmine: a) $g = 0,35$ b) $g = 0,59$ c) $g = 0,96$ d) $g = 0,22$	
6	muusikateraapiline sekkumine: muutused depressiooni, ärevuse, käitumuslike sümptomite (agiteerituse, apaatia, erutuvuse, ärrituvuse) osas	Muutus depressiooni tasemes võrreldes standarddraviga -0.32 (95% CI, $-0.68 - 0.04$), Muutus ärevuse tasemes võrreldes standarddraviga -0.64 (95% CI, $-1.05 - -0.24$) Muutus käitumuslike näitajate osas võrreldes standarddraviga -0.49 (95% CI, $-0.82 - -0.17$)		
7	kunstiteraapiline sekkumine: heaolu, meeleolu, toimetulek paranesid. Enesehinnang tõusis. Depressioon vähenes. Enesekontroll paranes. Ilmnes, et kunstiteraapia võib omada nii lühi- kui pikaajalist mõju emotsioonidega toimetulekule			
8	kunstiteraapiline			

	sekkumine: heaolu, stress, meeleolu, depressioon, toimetulek, enesehinnang, ärevus, kõne areng muutus			
9	loovteraapiline sekkumine: ärevuse, depressiooni, valu vähenemine, elukvaliteedi tõus	Loovteraapiline sekkumine vähendas oluliselt ärevust (=0.28 [95% CI, 0.11-0.44]), depressiooni (=0.23 [0.05-0.40]), ja valu(=0.54 [0.33-0.75]) tõstis elukvaliteeti (=0.50 [0.25- 0.74]). Valu vähenes oluliselt järelkontrolli ajal (=0.59 [95% CI, 0.42-0.77]). Loovteraapilisel sekkumisel ei tähtsatud mõju väsimusele. Heterogeenset rühmast parem tulemus saadi homogeenses rühmas.		
10	kunstiteraapiline sekkumine: ärevus, depressioon vähenesid	Brief Fatigue Inventory (BFI) tulemused olid kontrollgrupist paremad. <i>Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS)</i> näitas depressiooni osas samuti paranemist.		
11	kunstiteraapiline sekkumine: ärevuse, depressiooni ja valu vähenemine			
12	tantsu- ja liikumisteraapiline sekkumine : muutused elukvaliteedis, heaolus, meeleolus, kehatajus. Muutused Depressiooni ja ärevuse puhul ning	Elukvaliteet (9 uuringut, N=489): Standardseeritud keskmiste erinevus SDM (95% CI)=0,37 (0,18-0,55); heterogeensus I ² =0%; üldine efekt Z=3,9 (p<0,001)		

	<p>interpersonaalsetes oskustes.</p>	<p>heaolu, meeleolu ja afekt (7 uuringut, N=350): SDM=0,30 (0,07-0,53); I²=5%; Z=2,52 (p=0,01)</p> <p>kehataju (6 uuringut, N=209): SDM)= 0,27 (-0,04-0,57); I²=5%; Z=1,69 (p=0,09)</p> <p>kliinilised tulemused (7 uuringut, N=342): SMD=0,44 (0,22-0,66) I²=0%; Z=3,89 (p=0,0001)</p> <p>depressioon (8 uuringut, N=424): SMD=0,36 (0,17-0,56); I²=0%; Z=3,65 (p=0,0003)</p> <p>ärevus (4 uuringut, N=203): SMD=0,44 (0,15-0,72); I²=0%; Z=3,00 (p=0,003)</p> <p>Interpersonaalsed oskused (5 uuringut, N=300): SMD=0,45 (0,07-0,83); I²=52%; Z=2,33 (p=0,02)</p>		
13	<p>Subjektiiivne hinnang tervisele paranes tantsu- ja liikumisteraapilist sekkumist saanud katsegrupil rohkem kui kontrollgrupil kõigis mõõtmistes.</p>	<p>Keskmise muutuse erinevus: 0.30 (95% CI, -0.01-0.61) peale 8 kuud, 0.62 (0.25- 0.99) peale 12 kuud and 0.40 (0.04 -0.77) peale 20 kuud.</p> <p>Algnivoode erinevuste tõttu läbiviidud lineaarregressiooni analüüs (seos grupi ja muutunud subjektiiivse erivisehinnangu vahel): 0.082 peale 8 kuud ($p = .27$), 0.204 peale 12 kuud ja ($p = .02$), and 0.076 peale 20 kuud (p</p>		

- äge luu- ja lihasvalu
- desorientatsioon ajas ja ruumis,
- suurenenud silmarõhk.

4.3. punktis 4.2. ja 3.5 esitatud kõrvaltoimete ja tüsistuste ravi kirjeldus (kasutatavad tervishoiuteenused ja/või ravimid (k.a ambulatoorsed ravimid));

Teenuse osutamisel ei ole täheldatud kõrvaltoimeid või tüsistusi, mis suurendaksid ravikulusid.

Punktis 3.2. tabeli uuringu jrk nr.	Teenuse kõrvaltoimed ja tüsistused	Taotletav teenus	Alternatiiv 1	Alternatiiv 2

4.4. punktis 4.2. ja 3.5 esitatud kõrvaltoimete ja tüsistuste ravi kirjeldus (kasutatavad tervishoiuteenused ja/või ravimid (k.a ambulatoorsed ravimid));

4.5. taotletava teenuse osutamiseks ja patsiendi edasiseks jälgimiseks vajalikud tervishoiuteenused ja ravimid (s.h ambulatoorsed) vm ühe isiku kohta kuni vajaduse lõppemiseni ning võrdlus punktis 3.5 nimetatud alternatiividega kaasnevate teenustega;

Loovteraapia teenust osutatakse ühe isiku kohta keskmiselt 20 korda /terviseprobleemi korral, raskemate terviseprobleemide korral võib teraapia vajadus ulatuda 60 korrani, vastavalt haiguse üldisele korrale.

Loovteraapia seansside maksimaalset hulka haigusjuhu kohta võiks suurendada tervishoiuteenuse osutaja ja haigekassa vahelise ravi rahastamise lepingus kokkulepitud tingimustel ja korras, juhul kui on dokumenteeritud senise ravi tulemuslikkus ja põhjendatud ravi jätkamise vajadus.

4.6. teenuse võimalik väär-, ala- ja liigkasutamine; teenuse optimaalse ja ohutu kasutamise tagamiseks teenusele kohaldamise tingimuste seadmise vajalikkus;

Teenuse osutamine vastavalt näidustusele (diagnoos) perearsti, psühhiaatri, neuroloogi, onkoloogi või taastusarsti suunamisel.

Teenust osutava spetsialisti kvalifikatsioon vastab loovterapeudi kutsestandardile.

4.7. patsiendi isikupära võimalik mõju ravi tulemustele;

teadaolevalt ei ole uuritud

5. Vajadus

5.1. Eestis teenust vajavate patsientide arvu hinnang (ühe aasta kohta 4 aasta lõikes), kellele on realselt võimalik teenust osutada taotletud näidustuste lõikes:

Antud hetkel puuduvad Eestil täpsed andmed patsientide hulga kohta. Teenust vajavate patsientide arvu hinnangu aluseks on võetud viimasel aastal Eestis osutatud loovteraapia

teenuste arv (Eesti Loovteraapiate Ühingu andmetel). Arvestades PERH psühhiaatrikliiniku kogemusel hinnatud patsientide hulka loovteraapias, on teenust vajavate patsientide arv kindlasti suurem. Teenuse osutamise täpne statistika ilmneks selle teenuse rakendumisel tervishoiuteenusena. Loovterapeutide koolitust viiakse läbi Tallinna Ülikoolis ning õppima asujate arvuks on varasematel aastatel olnud 20 magistriõppe tudengit / aastas. Täiendavalt aitab loovterapeutide tegevusele kaasa kutsestandardi kehtestamine.

Teenuse näidustus	Patsientide arv aastal t*2011	Patsientide arv aastal 2012	Patsientide arv aastal 2013	Keskmine isikute arv aastas
1	2	3	4	5
muud psüühikahäired ajukahjustusest, -düsfunktsioonist või somaatilisest haigusest (RHK-10 F06)	324	432	367 +2 last	374 isikut aastas
psühhoaktiivsete ainete tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired (RHK-10 F10-19)	102	256 + 2 last	180 + 1laps	170 isikut aastas
skisofreenia, psühhootiline episood, skisoafektiivne häire (RHK-10 F 20-29)	1540	1466	1362 + 1 laps	1400 isikut aastas
meeleoluhäired (RHK-10 F30-39)	441 + 14 last	441 + 22 last	446 + 7last	440 isikut aastas
ärevushäire, rasked stressreaktsioonid ja kohanemishäire (RHK-10 F 41, 43)	400 + 20 last	390 + 8 last	393+ 12 last	390 isikut aastas
täiskasvanu isiksus- ja käitumishäired (RHK-10 F60-F69)	63	73	65	65 isikut aastas
pervasiivsed arenguhäired (RHK-10 F84)	13 + 27last	22 + 19last	29 + 26last	40 isikut aastas
käitumis ja tundeelu häired (RHK-10 F90)	18 + 106last	30 + 94last	15 + 85last	100 isikut aastas

Ida-Tallinna Keskhaigla, *Magdaleena haigla I taastusravi osakonna neuroloogi*, Dr. Natalia Zenevitsi hinnangul on nemad valmis loovterapeuti kaasama patsientide ravimeeskonda ning oma kogemusele toetudes soovib loovteraapiat järgnevate näidustuste lõikes: Morbus Parkinsoni g40, Sclerosis multiplex g35, Ajuinfarktid i63-65, Peatraumad, Seljatraumad + depressioon S 06-s10, F32-F41.

LTKH Nakkuskliiniku kunstiterapeut-sotsiaalnõustaja Ellen Simmul on patsientide nõustamisse integreerinud loovteraapia tehnikaid ja meetodeid ning nendest on olnud nii tema kui ka arstide hinnangul patsientidele palju abi. Loovteraapia teenust pakkuda ei saa, kuna puudub vastav kood.

LTKH Nakkuskliiniku raviarstide väidete kohaselt vajaksid vähemalt 2/3 uutest HIV-patsientidest nii psühhoterapiat kui ka loovteraapiat. Paraku ei ole võimalik seda

patsientidele pakkuda, mistõttu soovitatakse pöörduda psühhiaatri poole ning määratakse selleks perioodiks rahusteid või antidepressante.

Sama kriisi tekib, kui HIV-patsientidele määratakse ARV-ravi, mis on nõ eluaegne ja tihti tekitab erinevaid kõrvalnähtusid, ravimitega kaasneb sealhulgas hirm selle ees, et keegi saab teada jne. See periood on samuti inimese jaoks kriitiline ning tulemusliku ravikuulekuse tekkimiseks vajaks patsient tuge loovteraapia näol.

Osa patsientidest on lisaks HIV-le haigestunud ka C- hepatiiti. Hepatiidi ravi on suurel määral kõrvaltoimetega, mis tekitab erinevas astmes depressiooni. Võib juhtuda, et kõikide ravimite kogus on niivõrd suur, et antidepressante või rahusteid ei ole võimalik enam määrata ning inimene jääb äärmiselt raskesse seisundisse terveks aastaks, kuni ravi kestab.

LTKH Nakkuskliiniku uued HIV-positiivsed patsiendid:

2011.a. 224

2012.a. 122

2013.a. 140

Esmakordselt ravile:

2011.a. 247

2012.a. 200

2013.a. 153

Uued HIV- patsiendid tähendab, et inimest teavitatakse esmakordselt laboris kinnitatud HIV-positiivsest analüüsitulemusest. Diagnoos ning sellega leppimine võib inimese ellu tuua erinevaid kriise.

Esmakordselt ravile, tähendab et inimese haigus on tekitanud immuunsüsteemis nii palju muutusi, et on hädavajalik määrata ravi, mis on eluaegne.

Tervisekliinik OÜ ja Eesti-Rootsi Vaimse Tervise ja Suitsidoloogia Instituudi juhataja Dr. Airi Värnik peab loovteraapiat Eestis väga perspektiivikaks. Dr. Airi Värnik: „Loovteraapia on rahvusvaheliselt tunnustatud eriala, mille terapeutiline efektiivsus on tõendatud. Pean loovteraapiat Eestis väga perspektiivikaks. Loovterapeutide teenus Tervisekliinikus on andnud üllatavalt häid tulemusi, mis kinnitab loovteraapia toimimismehhanismide teoreetilisi aluseid. Loovteraapia kasutusvaldkond on lai, kliendi kahjustamise võimalused on minimaalsed. Kindlasti sooviksin laiendada loovteraapiaid Tervisekliinikus, selle eelduseks oleks finantsiliselt võrdne, so haigekassa poolt toetatud juurdepääs kõikidele abivajajatele. Loovteraapia sobib hästi nii kompleksesse tiimiteraapiasse kui ka individuaalvastuvõttudena kvalifitseeritud loovterapeudi puhul või näiteks perearsti suunamisega. Sobib kõikidele eagruppidele. Eraõiguslik Tervisekliinik on töötanud ühe aasta, 2014 aastal teenindatud ambulatoorse loovteraapia klientide arv on 158. Ravikuurid võinuksid olla pikemad, ravitulemust kinnitavad, kuid tasuline teenus piirab vajadusi. Teenus sobib hästi ka kergemate psüühikahäirete korral. Olulist efekti on saadud suitsidaalsete klientide puhul, niisiis suitsiidimõtete puhul või suitsiidikatse järgselt X60-84.“ Dr. Värniku sõnul saavad ka järgnevad diagnostilised kategooriad, abi loovteraapilisest sekkumisest:

F30-F39 Meeleoluhäired

F32 Depressiivne episood e. depressioon

F40-F41 Ärevushäired

F43 Rasked stressreaktsioonid ja kohanemishäired

F60-F69 Täiskasvanu isiksus- ja käitumishäired

F90-F98 Tavaliselt lapseas alanud käitumis- ja tundealuhäired

Tallinna Lastehaigla Psühhiaatrikliinikus töötab kunstiterapeut Rave Puhm, kelle loovterapeudi palgakulu katmine toimub kliiniku projektirahade arvelt. Tallinna Lastehaigla psühhiaatriaosakonnas osalevad kunstiteraapias kõik, kes sel ajahetkel osakonnas on (psühhoaktiivsete ainete tarvitajad, pervasiivse arenguhäirega, depressioonis, käitumishäiretega, meeleoluhäiretega, tundeoluhäiretega, söömishäiretega patsiendid).

Eesti Vähihaigete Laste Vanemate Liit soovib heategevuslike annetuste raames kogutud rahaga toetada loovteraapia teenuse kättesaadavust vähihaigetele lastele Tallinna Lastehaigla onko-hematoloogia osakonnas, mis on verehaiguste ja lapsea pahaloomuliste kasvujate raviga tegelev osakond. Läbi omakogemuse on nad veendunud, et loovteraapiast on lastele palju psühholoogilist abi ja tuge, kuid kahjuks ei ole haiglal vastavat teenust ise võimalik rahastada koodi puudumise tõttu.

5.2. teenuse mahu prognoos ühe aasta kohta 4 järgneva aasta kohta näidustuste lõikes:

Teenuse näidustus	Teenuse maht aastal 2013	Teenuse maht aastal 2014	Teenuse maht aastal 2015	Teenuse maht aastal 2016
1	2	3	4	5
Loovteraapia teenused järgnevate näidustuse korral: RHK 10 - F06, F10-F19, F20-F29, F30-F39, F32, F43, F60-F69, F84, F90-F98	5579	7000	8500	9500

Prognoosil on lähtutud Tallinna psühhiaatrikliiniku kogemusest. PERH-is on loovteraapia seansse läbi viidud nende asutuses orienteeruvalt järgnevas mahus:

2011 aastal - 949 patsienti

2012 aastal - 4013 patsienti

2013 aastal - 5579 patsienti

6. Taotletava teenuse kirjeldus

6.1. teenuse osutamiseks vajalik koht

Ruumivajadus: teraapiaruum.

Loovteraapia materjalid ja vahendid vastavalt spetsialiseerumisele: muusikainstrumendid, kunsti- ja kirjatarbed, tantsu- ja sporditarbed.

Tehniline töövahend: muusikakeskus

6.2. patsiendi ettevalmistamine ja selleks vajalikud toimingud: premedikatsioon, desinfektsioon või muu;

patsiendi ettevalmistamine ei ole vajalik

6.3. teenuse osutamise kirjeldus tegevuste lõikes;

Loovterapeut (ingl. k. *creative arts therapist*) on psühhoterapeutilise ravi ja rehabilitatsiooni spetsialist. Loovteraapia (ingl. k. *creative arts therapy*) on põhjendatud, eesmärgipärane ja planeeritud tegevus psühhoterapeutilises ravis ja rehabilitatsioonis, kus selgelt määratletud kliendi-terapeudi suhtes rakendatakse loovus- ja loomingupõhiseid meetodeid ja tehnikaid kliendi tervislikust seisundist lähtuvate eesmärkide saavutamiseks. Loovteraapia hõlmab nelja spetsialiseerumissuunda: kunstiteraapia (ka visuaalkunstiteraapia, ingl. k. *art therapy*), muusikateraapia (ingl. k. *music therapy*), draamateraapia (ingl. k. *drama therapy*) ning tantsu- ja liikumisteraapia (ingl. k. *dance movement therapy*). Loovteraapias rakendatakse nn kolmiksuhte printsiipi: terapeut-klient-kunstlooming.

Ravi või rehabilitatsiooni eesmärgist lähtuvalt võib loovterapeut töötada erinevatel sekkumise tasanditel (tasandite selgitused leiate taotluse 3.5. punktis):

- psühhoterapeutilisel tasandil
- funktsionaalsel tasandil
- rekreatiivsel tasandil
- palliatiivse tasandi
- diagnostilisel tasandil

Loovterapeut rakendab oma kutseoskusi ja teadmisi igale inimesele või grupile nende eripärast lähtuvalt. Loovterapeudi töös on olulisel kohal eetiliste põhimõtete ja konfidentsiaalsuse nõuete järgimine. Loovterapeudid töötavad tervishoiu- ja rehabilitatsiooniteenuse osutaja juures, sotsiaal- ja haridusasutustes ning erapraksises.

Teenuse osutamise kirjeldus:

- 1) loovterapeut kasutab oma töös loovteraapia meetodeid ja tehnikaid lähtudes patsiendi/kliendi probleemist või häire spetsiifikast, hindamistulemustest ja individuaalsetest vajadustest ning eesmärkidest;
- 2) loovterapeut analüüsib teraapiaprotsessi käigus kogutud teavet lähtuvalt teraapiaplaanist; vajadusel muudab teraapiaplaani ja kohaldab uue teraapiaplaani püstitatud eesmärkide efektiivsemaks saavutamiseks;
- 3) loovterapeut nõustab ja juhendab vajadusel patsienti/klienti ja/või tema lähedasi ja/või võrgustikku lähtudes patsiendi/kliendi probleemidest ning teraapiaprotsessist;

7. Nõuded teenuse osutajale

7.1. teenuse osutaja (regionaalhaigla, keskhaigla, üldhaigla, perearst, vm);

Teenust osutavad asutused, kellel on psühhiaatria erialal tegevusluba ning Haigekassaga sõlmitud leping või osutatakse teenust patsiendi poolt tasutava teenusena.

Teenust teostab tervishoiuasutuse pädev spetsialist, kelle kvalifikatsioon vastab loovterapeudi kutsestandardile.

Kutsekoda on kinnitanud loovterapeudi kutse, mis saab olla aluseks loovterapeudiks kvalifitseerumisel, kutse andmist alustatakse eeldatavasti 2015 aasta sügisest.

7.2. infrastruktuur, tervishoiuteenuse osutaja täiendavate osakondade/teenistuste olemasolu vajadus;

loovterapeut osutab teenust vastavalt perearsti, psühhiaatri, onkoloogi, või taastusravi arsti suunamisel ning teavitab suunanud arsti tulemustest

7.3. personali (täiendava) väljaõppe vajadus;

Eesti Loovteraapiate Ühingule teadaolevalt on tegutsevad loovterapeute 23, kes vastavad loovterapeudi kutse nõudmistele.

Loovterapeutide väljaõpe on jätkusuutlik. Loovterapeute valmistatakse ette Tallinna Ülikooli kunstiteraapiate magistriõppes. Tallinna Ülikoolile on antud õigus kunstiteraapiate õpet läbi viia tervishoiu õppekavagrupis magistriõppes ja väljastada õppekava läbimisel vastavaid akadeemilisi kraade ja diplomeid. Momendil on kunstiteraapiate magistriõppe tasuta üliõpilaskohtade arv 20.

Oluline on siinkohal viidata, et psühhiaatria eriala teenused ei ole kättesaadavad patsientide hulga suurenemise tõttu (sh. elanikonna vananemine viitab veelgi suureneva patsientide arvule). Arvesse võttes, et meditsiinasutused Eestis on jäänud rahule loovterapeutide tööga ning peavad loovterapeutide jätkamist ravimeeskonnas äärmiselt vajalikuks, oleks meie hinnangul loovteraapia teenuse lisamine haigekassa loetellu olulise tähtsusega.

7.4. minimaalsed teenuse osutamise mahud kvaliteetse teenuse osutamise tagamiseks;

Teenuse maht ja kvaliteet sõltub eelkõige patsiendi/kliendi seisundi spetsiifikast, ning on kooskõlas taotluse punktiga 3.1. Soovitavalt osutatakse loovteraapia teenust ühe isiku kohta keskmiselt 20 korda, raskemate terviseprobleemide korral võib teraapia vajadus ulatuda 60 korrani (p.4.5).

Teenuse maht raviasutuses sõltub osakondade spetsiifikast ning kokkulepetest, mis ühtlasi baseeruvad loovterapeudi kutseeetikale.

Link loovterapeutide eetikakoodeksile: <http://www.loovteraapiad.ee/eetikakoodeks.html>

7.5. teenuse osutaja valmisoleku võimalik mõju ravi tulemustele.

Tagatud peab olema töökoht ja töövahendid ning töötasu teenust osutavale spetsialistile.

8. Kulutõhusus

8.1. teenuse hind; hinna põhjendus/selgitused;

Lisaks loovteraapia ja ruumi kulule sisaldab teenus loovteraapiavahendite kulu, mis on arvetena nähtav lisana loovteraapia teenust osutava erahaigla Fertilitas näitel.

Erahaiglas Fertilitas töötab antud hetkel 2 loovterapeuti, kes osutavad loovteraapia rehabilitatsiooniteenust. Sügisest 2014 lisandus meeskonda muusikaterapeut ning uuel aastal plaanitakse palgata juurde veel üks kunstiterapeut.

Fertilitase psühholoog-loovterapeut Helen Tartes-Babkina on kasutanud väikelaste- ja

perenõustamises loovteraapia tehnikaid ja meetodeid aga ei ole saanud seda taastusraviteenusena registreerida loovteraapiana - teenus registreeriti psühholoogi nõustamisena. Paraku ei ole teistel Fertilitases töötavatel loovterapeutidel võimalik loovteraapia teenust taastusravi teenusena pakkuda, kuna puudub vastavasisuline teenuse kood.

Fertilitases töötavad kliinilised psühholoogid näeksid suurt abi loovterapeutide kaasamisel, just väikelaste ja kõnehäirega patsientide taastusravis, kuna nendega ei saa rakendada käitumis-kognitiivset teraapiat. Nii ongi nad suunanud väikelapsi psühholoog-loovterapeut Helen Tartes-Babkina juurde, kahjuks ei saa teised loovterapeutid taastusravi patsiente teenindada.

Loovteraapia hind võiks olla sarnane psühholoogi teenuse hinnaga – nii individuaalne kui grupiviisiline.

8.2. teenuse osutamisega kaasnevate teenuste ja soodusravimite, mis on nimetatud p 4.4, isiku kohta kuni vajaduse lõppemiseni esitatud kulude võrdlus alternatiivsete teenuste kuludega isiku kohta kuni vajaduse lõppemiseni;

ei esine

8.3. ajutise töövõimetuse hüvitise kulude muutus ühe raviepisoodi kohta tuginedes tõendus põhistele uuringutele võrreldes alternatiivsete teenustega;

ei ole uuritud

8.4. patsiendi poolt tehtavad kulutused võrreldes alternatiivsete teenuste korral tehtavate kuludega

alternatiivsed teenuseid ei ole, siiani on patsiendi enda kulutused

9. Omaosalus

9.1. hinnang patsientide valmisolekule tasuda ise teenuse eest osaliselt või täielikult
Patsiendi omaosaluse valmisolek võib tekkida peale haiguse leevenemisele järgnenud sekkumise perioodi, mil soovitakse tervist toetaval eesmärgil loovteraapiat jätkata.

10. Esitamise kuupäev

31.12.2014

11. Esitaja nimi ja allkiri

Helen Tartes-Babkina

12. Kasutatud kirjandus

1. Zhang, J.-M., Wang, P., Yao, J.-X., Zhao, L., Mellar, P.D., Walsh, D. Ja Yue, G.H. (2012). Music interventions for psychological and physical outcomes in cancer: A systematic review and meta-analysis. Supportive Care in Cancer, 20, 3043-3053.

2. Chan, M.F., Wong, Z.Y. ja Thayala, N.V. (2011). The effectiveness on music listening in reducing depressive symptoms in adults: A systematic review. *Complementary Therapies in Medicine*, 19, 332-348.
3. Gold, C., Solli, H. P., Krüger, V. ja Lie, S. A. (2009). Dose-response relationship in music therapy for people with serious mental disorders: Systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29, 193-207.
4. Gold, C., Voracek, M., &Wigram, T. (2004). Effects of music therapy for children and adolescents with psychopathology: A meta-analysis. *Journal of Child Psychology*, 45(6), 1054-1063.
5. Rosner, R., Kruse, J., & Hagl, M. (2010). A meta-analysis of interventions for bereaved children and adolescents. *Death Studies*, 34, 99-136.
6. Ueda, T., Suzukamo, Y., Sato, M., & Izumi, S.-I. (2013). Effect of music therapy on behavioural and psychological symptoms of dementia: A systematic review and meta-analysis. *Ageing Research Reviews*, 12, 628-641.
7. Maujean, A, Pepping, C A & Kendall, E 2014, A systematic review of randomized controlled studies of art therapy. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association*, 31, 37-44. doi:10.1080/07421656.2014.873696
8. Slayton, S C, D'Archer, J & Kaplan, F 2010. Outcome studies on the efficacy of art therapy: A review of findings. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association*, 27, 108-118. doi:10.1080/07421656.2010.10129660
9. Puetz, Th.W., Morley, Ch. A., Herring, M., P. Effects of Creative Arts Therapies on Psychological Symptoms and Quality of Life in Patients With Cancer. 2013, *JAMA Intern. Med.* 2013, 173;
10. Bar-Sela G, Atid L, Danos S, Gabay N, Epelbaum 2007, R: Art therapy improved depression and influenced fatigue levels in cancer patients on chemotherapy. *Psycho-Oncol* (2007) 16:980-984

link:

http://www.readcube.com/articles/10.1002%2Fpon.1175?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1

11. Connert, S., Seegenschmiedt, M. *Im Focus Onkologie*. 2004, 4.
12. Koch.S, Kunz,T., Lykou.S. 2014. Effects of dance movement therapy and dance on health-related psychological outcomes: A meta-analysis. 2014, *The Arts in Psychotherapy* 41 (2014) 46-64
13. Bräunnger, I. (2012). Dance movement therapy group intervention in stress treatment: A randomized controlled trial (RTC). *The Arts in Psychotherapy*, 39, 443-450.
14. Duberg, A., Hagberg, L., Sunvisson, H., & Möller, M. (2013). Influencing Self-rated Health Among Adolescent Girls With Dance Intervention. *JAMA Pediatrics*, 167(1), 27-31.
15. Sturm, I., Baak, J., Storek, B., Traore, A., & Thuss-Patience, P. (2014). *Effect of dance on cancer-related fatigue and quality of life*. *Support care Cancer*, 22(8), 2241-2249.

Lisa 1 Tõlge. Läti kutsekvalifikatsiooni kirjeldus

Lisa 2 ELTY Küsimustik PERH psühhiaatrikliinikule

Lisa 3 ELTY Küsimustik Tervisekliinik OÜ-le

Lisa 3 Fertilitase arve visuaalkunstiteraapia

Lisa 4 Fertilitase arve muusikateraapia.

Lisa 5 Ameerika Kunstiteraapia Assotsatsioon ravikindlususte juhised - GUIDELINES FOR INSURERS